

Door de bomen het geld zien

Landschapsbeheer als economische activiteit

In hun vrije tijd willen mensen genieten van de rust en schoonheid die het platteland biedt. De fietsknooppuntnetwerken breiden uit, hoevehotels doen het goed, tv-series als *De smaak van de Keyser* lokken wandelaars. Prachtige pareltjes in het landbouwcultuurlandschap zoals houtkanten en heggen hebben ondertussen vaak hun oorspronkelijke functie (bijvoorbeeld veekering) verloren, maar dankzij beheersovereenkomsten kan het voor landbouwers weer economisch interessant zijn om zulke landschapselementen te onderhouden. De medewerkers van Eco² willen het beheer van natuur en landschap verder uitbouwen als een economische activiteit. In het Nederlandse Ubbergen staan ze al een pak verder. Wij gingen op onderzoek.

Boerenland(-schap) in boerenhand

Zeger Stappershoef is een echte ondernemer. Hij zag in de stijgende vraag naar landschapsbeheer een kans om zijn landbouwactiviteiten en -inkomen te verbreden. Zeger is in de eerste plaats melkveehouder, maar zo'n 10 à 15% van zijn inkomen haalt hij nu ook uit landschapsonderhoud. "Het landschap beheren is voor mij niet enkel een economische activiteit waar anderen van genieten. Ik word ervoor betaald, maar ik heb er ook graag wat voor over." Samen met enkele collega-landbouwers heeft hij de vereniging voor landschapsbeheer 'De ploegdriever' opgericht. Via projecten verzorgen ze het beheer van het fraaie cultuurlandschap van de Ooijpolder-Groesbeek, waarvoor zij een passend loon krijgen. "Zo houden we de verantwoordelijkheid voor een goed landschapsbeheer in de streek en komen de onderhoudsgelden ten goede aan de lokale economie." Dat ze voor landschapsbeheer een beroep doen op landbouwers vindt Zeger maar logisch. "Het landschap is onderdeel van onze grond en niemand kan het beter onderhouden dan wijzelf."

"Alleen sta je nergens"

Het was niet zo evident om rond landschapsbeheer een samenwerkingsverband van landbouwers op te zetten. "We zien elkaar nog steeds als concurrenten, niet als collega's", aldus Stappershoef. Nederland is daarin niet anders dan Vlaanderen. "Maar wie de stap heeft gezet om samen te werken, haalt daar zeker zijn profijt uit. Alleen sta je nergens." Sinds 1999 heeft deze agrobeheersgroep 'avant la lettre' al tientallen projecten uitgevoerd met een breed scala aan werkzaamheden, op eigen gronden en op grond van derden.

De landbouwers worden bijgestaan door Arno van der Kruis. Hij is bioloog, medeoprichter van de Ploegdriever en al veel jaren actief betrokken bij natuur- en

landschapsbeheer in Ooijpolder en Groesbeek. "We hebben kikkerpoelen gegraven, hagen geplant, hoogstamboomgaarden gesnoeid en aangevuld. We geven adviezen en maken inrichtings- en beheersplannen. Intussen werden we een belangrijke beheerder van landschapselementen in het agrarische cultuurlandschap."

Landschapsfondsen

Om haar landschapsplannen te realiseren werkt de Ploegdriever samen met gemeenten, waterschappen, natuurverenigingen ... De gemeenten waarbinnen de Ploegdriever actief is (Ubbergen, Groesbeek en Millingen a/d Rijn), hebben de stichting Via Natura opgericht om landschapontwikkeling te coördineren. Deze onafhankelijke stichting evalueert projectaanvragen op basis van een landschapontwikkelingsplan dat de gemeenten goedgekeurd hebben. Dit is niet zozeer een nauwkeurig ingetekend plan, maar een toekomstvisie voor landschappelijke ontwikkeling voor het gebied, gebaseerd op bestaand beleid en op de visie van mensen die in en rond de streek wonen of werken. De stichting sluit meerjarige contracten af en vergoedt de boeren met middelen uit het landschapsfonds, dat gevoed wordt door de overheid en door private partners. Zo kunnen ook bedrijven die een groen imago hoog in het vaandel dragen, toerisme, burgers enzovoort betrokken worden bij landschappelijke inrichting. "Een belangrijke succesfactor is de samenwerking met allerlei andere partijen", weet Tiny Wigman, coördinator van de stichting Via Natura. "Veel mensen voelen zich verantwoordelijk voor de streek. Daarop moet je inspelen. We brengen boeren en burgers samen en zoeken gezamenlijk hoe we het landschap passend kunnen invullen."

– Sylvie Fosselle, Sven Defrijn, Eco²

Voordelen van agrobeheersgroepen

- Financiële middelen genereren
- Aanspreekpunt voor (nieuwe) initiatieven in agrarisch landschaps- en natuurbeheer
- Deskundige begeleiding (organisatorisch, technisch, wetenschappelijk) van het agrobeheerscentrum
- Gebundelde organisatorische/administratieve taken
- Afspraken maken binnen de groep over welke beheersmaatregelen jou het beste liggen
- Kans verhogen dat aangegane overeenkomsten op langere termijn voortgezet worden
- Betrokkenheid in landschappelijke inrichting van het gebied

INFORMATIE – Sven Defrijn, sven.defrijn@boerenbond.be, 0498 40 73 77

Voordelen van landschapsfondsen

- Extra (privé-)middelen verwerven bovenop overheidsmiddelen
- Boeren, burgers en bedrijven betrokken bij projecten en medeverantwoordelijk voor het resultaat
- Afspraken rond beheer, vergoeding en termijn gemaakt in overleg met financiers en uitvoerders (landbouwers)
- Breder draagvlak scheppen voor landschapsbeheer
- Meer appreciatie van burgers voor boeren die mee het landschap verzorgen
- Duurzaam landschapsbeheer door garanties over financiering op lange termijn
- Een minimum aan administratie: landschapsfondsen staan dicht bij de betrokkenen

INFORMATIE – Sylvie Fosselle, sylvie.fosselle@vlm.be, 09 244 85 45

Het project Eco² wordt mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en de Vlaamse Overheid.

De eerste landschapsveiling in Ubbergen, op 15 september 2007.

Landschap te koop

"Waarom zouden we het vermarkten van het landschap niet letterlijk opvatten?" dacht Zeger Stappershoef. Hij stapte met het idee naar Tiny Wigman van Via Natura. Op 15 september 2007 vond de eerste openbare landschapsveiling ter wereld plaats. Struweelhagen, extensieve graslandpercelen, een faunatunnel ... werden geveild, midden in het landschap, met de burgemeester als enthousiaste veilingmeester. De grond en de beplantingen blijven wel eigendom van de landbouwer of grondeigenaar. Deze 'adoptie' garandeert dat het betreffende landschapselement gedurende tien jaar onderhouden wordt. Voor de schenker is het alleszins tastbaarder dan belastingen betalen. Op deze ludieke wijze werd niet minder dan 124.000 euro ingezameld; daarmee werden contracten afgesloten met boeren van de Ploegdriever. Nog belangrijker voor de landbouwers is dat zij op deze manier de appreciatie terugverdienen bij de lokale burgers voor de inspanningen die zij leveren – niet alleen als landbouwer, maar ook als landschapsbouwer.